

JORNADES TÈCNIQUES

Més enllà de la recol·lecció de genciana: perspectives de desenvolupament en zones de muntanya

Alp, dimecres 7 de març de 2018 // Sort, dimarts 20 de març de 2018

INFORME DE RESULTATS

Dinàmica Participativa: *“Quines accions es podrien emprendre al territori per a la generació d’activitat econòmica a partir de la genciana i altres plantes silvestres?”*

Dinamitzat per:

Índex

1/ Presentació i objectius.....	2
2/ Metodologia	2
3/ Resultats	4
4/ Recull fotogràfic.....	11

1/ Presentació i objectius

En el marc de les jornades de la PATT '**Més enllà de la recol·lecció de la genciana: perspectives de desenvolupament en zones de muntanya**', realitzades els dia 7 de març i 20 de març a Alp i Sort, respectivament, s'han dut a terme dues dinàmiques participatives.

En primer lloc, s'ha fet la dinàmica "**Els usos i aprofitaments del bosc**", que ha tingut com a objectiu crear un espai de reflexió i ser un punt de partida per a les reflexions i continguts exposats en el transcurs de la jornada i especialment, per a l'inici de la dinàmica participativa central.

Al final de la jornada s'ha dut a terme la dinàmica "**Quines accions es podrien emprendre al territori per a la generació d'activitat econòmica a partir de la genciana i altres plantes silvestres?** amb l'objectiu de debatre sobre la viabilitat i les possibilitats reals que hi ha de generar activitat econòmica a partir de l'aprofitament sostenible de la genciana i altres plantes silvestres.

En aquest informe es presenten la metodologia seguida per a cadascuna de les dinàmiques, així com els resultats obtinguts en el global de les dues jornades.

2/ Metodologia

DINÀMICA INICIAL. "Els usos i aprofitaments del bosc"

La dinàmica s'ha realitzat a l'inici de les jornades, i s'ha demanat a les persones assistents que pensessin entre 3 i 5 usos i/o aprofitaments que poden tenir els boscos de la seva zona, i que els escriguessin cadascun d'ells en un "post-it". S'han recollit tots els "post-its", que han estat agrupats per similitud.

En aquesta dinàmica hi ha pres part 36 persones, 10 de la jornada d'Alp (la gent que ha arribat tard a la jornada no l'ha pogut fer) i 26 persones de la jornada de Sort.

DINÀMICA CENTRAL "Quines accions es poden emprendre al territori per a la generació d'activitat econòmica a partir de la genciana i altres plantes silvestres?"

La dinàmica ha tingut una durada d'una hora i s'ha realitzat al final de les dues jornades, de les 13.00h a les 14.00h.

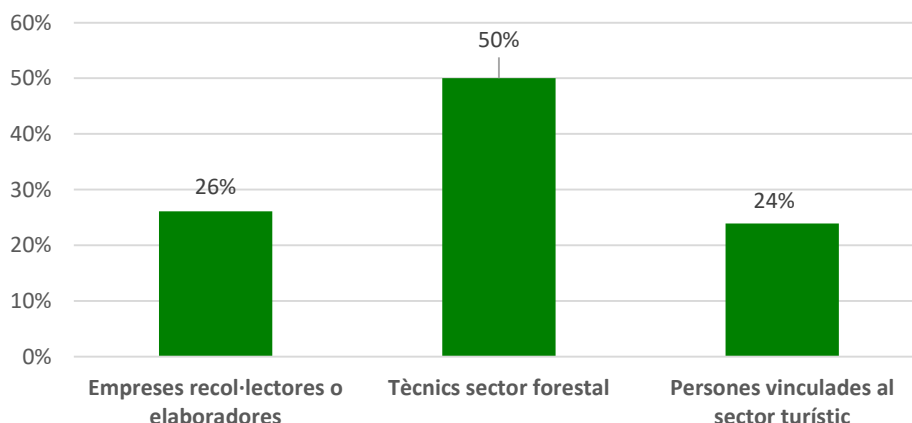
La metodologia seguida ha estat la següent:

- Creació de petits grups heterogenis.
- Treball en petit grup. Cada grup pensa entre 3 i 5 accions que es poden fer al territori per a la generació d'activitat econòmica a partir de la genciana i altres plantes silvestres i els agents que s'hi haurien d'implicar.
- Posada en comú del treball fet per tots els grups.
- Conclusions

Hi ha participat **46 persones (20 a Alp i 26 a Sort)**, representants de diferents perfils dels àmbits públic i privat. A continuació es detalla el perfil de les persones participants:

	Nombre de persones	% respecte el total
Empresa recol·lectora o elaboradora en base a genciana o altres plantes silvestres (o bé interessada)	12	26%
Tècnics vinculats al sector forestal o de desenvolupament local (Agents Rurals, Oficines Comarcals, Consells Comarcals, Generalitat de Catalunya, Office National des Forêts, empreses consultores en el sector forestal, etc)	23	50%
Persones vinculades al sector turístic (hostaleria, cases rurals, taxista, etc)	11	24%
TOTAL	46	100%

Perfil persones participants a la dinàmica "Quines accions es poden emprendre al territori per a la generació d'activitat econòmica a partir de la genciana i altres plantes silvestres"

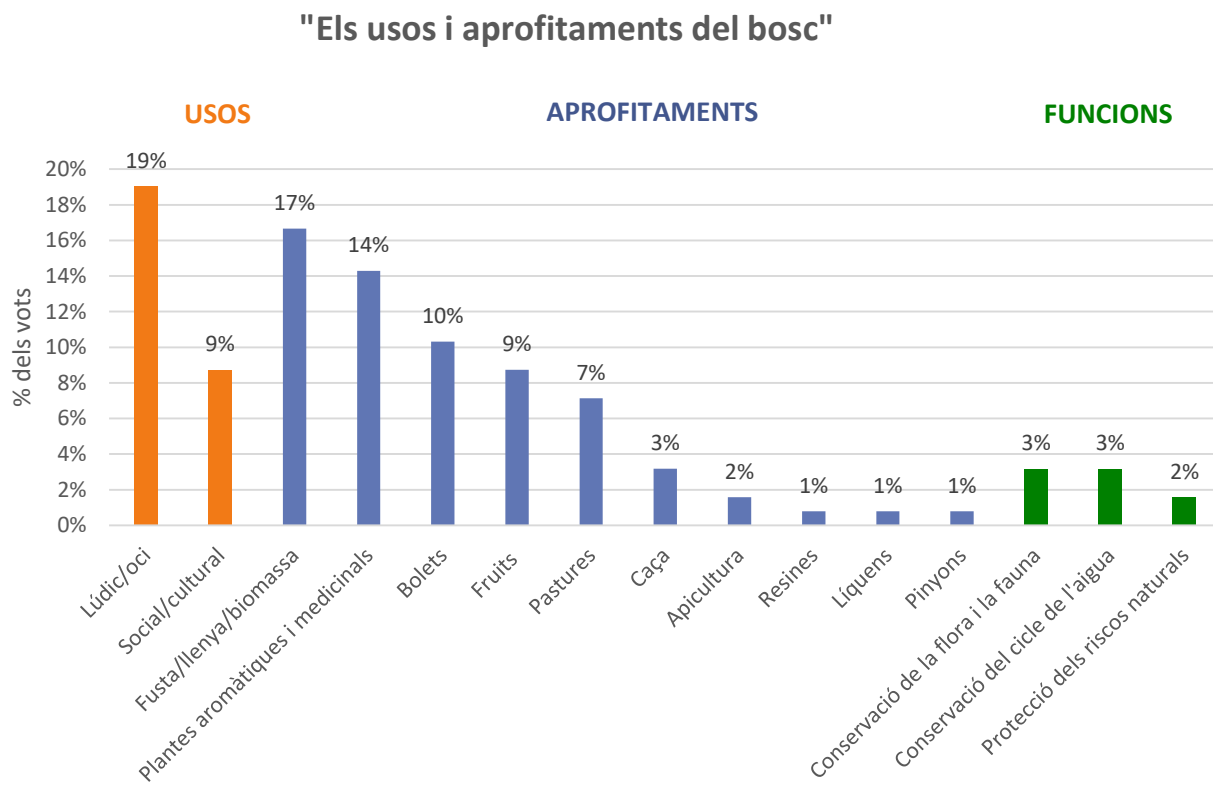
3/ Resultats

RESULTATS DINÀMICA INICIAL “Els usos i aprofitaments del bosc”

A continuació s'exposen els usos, els aprofitaments i també les funcions identificats per part de les persones participants, així com també quantes persones han identificat cadascun d'aquests usos/aprofitaments/funcions:

USOS	%/ NOMBRE DE PERSONES QUE ELS HAN IDENTIFICAT
Ús lúdic-oci <ul style="list-style-type: none"> - Senderisme - Lleure - Ús recreatiu - Espai per a relaxar-se - Espai per a la desconexió psíquica - Gaudir del paisatge - Esquí - Bicicleta - 	19% (24 persones)
Ús social-cultural <ul style="list-style-type: none"> - Espai per a dur-hi activitats d'educació ambiental - Espai per a la investigació científica - Espai per a la realització d'activitats culturals: recorreguts botànics, geològics, zoològics, paisatgístics - Espai per al foment de la salut (boscos madurs) - Espai per a la preservació de les tradicions - Espai de connexió entre la ciutat i la natura - Espai facilitador d'inspiració artística - Espai per a gravar-hi sons de la natura (rierols, cants dels ocells, etc) - 	9% (11 persones)
APROFITAMENTS	%/ NOMBRE DE PERSONES QUE ELS HAN IDENTIFICAT
Fusta/lleña/biomassa	17% (21 persones)
Plantes aromàtiques i medicinals	14% (18 persones)
Bolets	10% (13 persones)
Fruits (nabius, gerds, ametlles, avellanes, etc)	9% (11 persones)
Pastures	7% (9 persones)
Caça	3% (4 persones)
Apicultura	2% (2 persones)
Resines	1% (1 persona)
Líquens	1% (1 persona)
Pinyons	
FUNCIONS	%/ NOMBRE DE PERSONES QUE ELS HAN IDENTIFICAT
Conservació de la flora i la fauna	4% (4 persones)
Conservació del cicle de l'aigua	4% (4 persones)
Protecció dels riscos naturals	2% (2 persones)

En el següent gràfic es pot visualitzar la importància de cadascun dels usos, aprofitaments i funcions del bosc, identificats per les persones assistents durant les dinàmiques inicials:

RESULTATS DINÀMICA CENTRAL “Quines accions es poden emprendre al territori per a la generació d’activitat econòmica a partir de la genciana i altres plantes silvestres?”

Àmbit	Accions	Agents que s’hi haurien d’implicar
1. ACCIONS ESTRUCTURALS POLÍTIQUES /	<ul style="list-style-type: none"> - Fixar població al territori. <i>Sense un territori poblat no hi ha possibilitat de dinamització social ni econòmica. Cal, per tant, treballar en aquesta línia.</i> - Fer una revisió de les polítiques agràries que permetin posar en valor una activitat agrària i ramadera lligada al territori, sostenible i de qualitat. - Treballar a mig-llarg termini per una dinamització local que posi en valor la genciana i les altres plantes silvestres. <i>Caldria optimitzar els recursos econòmics necessaris per a aquesta dinamització, establint sinergies entre els diferents agents i també intentant fer ús d’instal·lacions i projectes ja existents.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Administració local (Ajuntaments i Consells Comarcals), Diputacions i Generalitat.
2. LEGISLACIÓ I ACCIONS DE SUPORT AL PRODUCTOR	<ul style="list-style-type: none"> - Impulsar normativa que garanteixi i promogui la traçabilitat dels productes obtinguts a partir de la genciana i les altres plantes silvestres i faciliti el seu coneixement entre les persones consumidores. - Impulsar normativa adequada a les característiques i capacitats dels petits productors i elaboradors, facilitant la realització dels diversos tràmits administratius necessaris. - Agilitzar i simplificar la realització de tràmits administratius per a petits productors i elaboradors: “finestreta única”. - Donar suport a productors i elaboradors locals que desenvolupin o vulguin desenvolupar una activitat de recol·lecció i/o d’elaboració a partir dels recursos del forest al territori (incentius econòmics, rebaixa en taxes, suport tècnic, etc) - Incorporar als plecs de condicions de licitació de recol·lecció en terrenys comunals criteris que valorin les iniciatives que deixin valor afegit es quedi al territori. 	<ul style="list-style-type: none"> - Administració local (Ajuntaments i Consells Comarcals), Diputacions i Generalitat. - Administració local (Ajuntaments i Consells Comarcals)
3. CREACIÓ DE MARCA	<ul style="list-style-type: none"> - Crear una denominació d’origen que diferenciï la genciana i altres plantes silvestres locals respecte les que provenen d’altres països. Aquesta denominació d’origen hauria de servir per a fer “màrqueting” de cara a l’exterior. 	<ul style="list-style-type: none"> - Impuls des de l’administració pública (Ajuntaments, Consell Comarcal, Generalitat) i implicació de la iniciativa privada (productors)

4. CONEIXEMENT DELS RECURSOS/EXPERIÈNCIES	<ul style="list-style-type: none"> - Tenir en compte la visió del propietari a l'hora de plantejar-se l'aprofitament de qualsevol recurs de la forest. - Realitzar inventaris de recursos de la forest (genciana, gavarra, ginebró i timonet, entre altres), a nivell comarcal, analitzant-ne l'oferta i la demanda. <i>Aquestes estudis haurien de contemplar com fer un aprofitament sostenible i integral dels recursos, així com l'anàlisi de l'oferta i la demanda de cadascun d'ells.</i> - Facilitar el coneixement de projectes vinculats als recursos de la forest que es realitzin a l'exterior i que puguin ser inspiradors per al territori (intercanvi d'experiències). - Fer un fòrum o networking per explorar les possibilitats d'aprofitament sostenible dels diferents recursos de la forest. - Creació d'un observatori sobre la recol·lecció, que doni continuïtat als estudis que es realitzen sobre les poblacions de la genciana i altres plantes silvestres. 	<ul style="list-style-type: none"> - Administració local, espais naturals protegits i centres d'estudis. - Administracions, centres de recerca (com el Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya - CTFC) i agents privats que disposin d'informació relacionada amb aquests recursos. - Consells Comarcals, Diputacions, Generalitat de Catalunya. - Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya - CTFC
5. ASSOCIACIONISME	<ul style="list-style-type: none"> - Crear associacions que incorporin els diferents agents vinculats a la cadena de valor de la genciana i les altres plantes silvestres: propietaris, recol·lectors, elaboradors locals, així com també cuiners i consumidors. <i>Aquestes associacions ajudarien al coneixement mutu i a conèixer quins recursos hi ha, en quines quantitats i alhora també explorar les possibilitats d'arribar a acords).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Propietaris, recol·lectors, elaboradors, cuiners i consumidors.
6. EMPRESA I CADENA DE VALOR	<ul style="list-style-type: none"> - Crear empresa al llarg de tota la cadena de valor del producte per retenir el valor afegit: recol·lecció – transformació – distribució – comercialització. Es proposa impulsar un centre de transformació/obrador comunitari, que permetés transformar la genciana i altres plantes silvestres, així com també fer-ne la comercialització. ✓ <i>Aquest centre podria tenir la fórmula de cooperativa, i estar integrat tant per agents públics com per privats.</i> ✓ <i>Caldria definir la limitació territorial d'ús que hauria de tenir aquest centre de transformació/obrador (prioritzant que l'ús sigui per part de gent del territori).</i> ✓ <i>Aquesta empresa hauria de poder subministrar amb certa periodicitat i</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Administració pública, recol·lectors i elaboradors locals.

	<p>garantia als restauradors, fet que hauria d'estar prèviament organitzat i programat.</p> <p>✓ Caldria intentar aprofitar infraestructures ja existents.</p>	
7. DIFUSIÓ, PEDAGOGIA	<ul style="list-style-type: none"> - Organitzar una Fira per a donar a conèixer i fer difusió sobre la riquesa i les propietats de les plantes medicinals del Pirineu. - Organitzar accions de divulgació per a població local i també per a turistes, intentant que aquests recursos esdevinguin també un atractiu per al turisme. - Utilitzar mitjans de comunicació per a fer difusió sobre la genciana i altres plantes silvestres: reportatges a diversos canals de televisió, Lapallaresa.com, entre altres) 	<ul style="list-style-type: none"> - Administracions (Ajuntaments, Consells Comarcals), restauradors, hotelers, productors, elaboradors i població local.
8. GASTRONOMIA	<ul style="list-style-type: none"> - Augmentar el consum de genciana a la cuina, adoptant un compromís per part de la restauració, i considerant la genciana com un producte que aporta diferenciació i originalitat a la cuina del Pirineu - Fer pedagogia al consumidor, per prendre consciència de la procedència del producte 	<ul style="list-style-type: none"> - Restauradors i productors locals

4/ Conclusions

De la dinàmica **“Els usos i aprofitaments del bosc”**, es desprèn com l'ús lúdic ha estat el més identificat per part de les persones assistents (19% de les persones), seguit de l'aprofitament de fusta/lleña/biomassa (17%) i de l'aprofitament de plantes aromàtiques i medicinals (14%).

En relació als **usos**, destaca també el fet que un 9% de les persones hagin identificat l'ús social/cultural, que s'explica per les possibilitats que ofereix la forest en relació a l'educació ambiental, en la investigació científica, en l'àmbit de la salut, en el vincle ciutat-natura i en el manteniment de les tradicions, entre altres. Pel que fa als **aprofitaments**, també s'identifiquen els bolets (10%), els fruits del bosc (9%), les pastures (7%). La caça, l'apicultura, les resines, els líquens i els pinjons són aprofitaments menys identificats (entre l'1% i el 3%). També cal destacar la identificació de **funcions ecològiques** que té la forest, tot i que aquest concepte no es demanava en la dinàmica. En aquest sentit, un 3% de les persones han destacat la el paper que té la forest en la conservació de la fauna i la flora i també el cicle de l'aigua, mentre un 2% en destaca la seva importància en la protecció dels recursos naturals.

En la dinàmica **“Quines accions es poden emprendre al territori per a la generació d'activitat econòmica a partir de la genciana i altres plantes silvestres?”**, s'han proposat accions en diferents àmbits.

En primer lloc, es proposen **accions de caire estructural**, com són la necessitat de treballar per fixar població al territori, de promoure una dinamització local que posi en valor la genciana i altres plantes silvestres i la revisió les polítiques agràries de manera que es fomentin les activitats lligades al territori.

També es proposen **accions de caire legislatiu i de suport al productor**, com són impulsar una normativa que garanteixi i promogui la traçabilitat dels productes obtinguts en base als recursos de la forest, impulsar una normativa adequada a les característiques i capacitats dels petits productors i elaboradors, agilitzar i simplificar la realització de tràmits administratius mitjançant una “finestreta única”, donar suport a productors i elaboradors locals que desenvolupin o vulguin desenvolupar la seva activitat en el sí del territori o bé incorporar als plecs de condicions de licitació de recol·lecció certs criteris que deixin valor afegit al territori.

També es considera important abordar **la creació de marca en relació a la genciana i /o altres plantes silvestres**, que ajudi a la diferenciació i posada en valor d'aquests productes, així com també a la comercialització. Es proposa treballar per a la creació d'una denominació d'origen.

Així mateix, s'han proposat accions vinculades a **millorar i ampliar el coneixement que es té de la genciana i altres plantes silvestres**, com són realitzar inventaris que permetin conèixer-ne tant l'oferta com la demanda, i facilitar el coneixement de projectes vinculats a aquests recursos que es realitzin en altres territoris, i que puguin ser inspiradors. Altres propostes són organitzar un fòrum per a posar en comú tots aquests coneixements, i crear un observatori de la recol·lecció que aglutini tota aquesta informació i doni continuïtat a estudis realitzats per part de centres d'investigació. En aquesta mateixa línia, es ressalta la importància de tenir en compte la visió del propietari a l'hora de crear coneixement entorn aquests recursos i també de plantejar-ne qualsevol aprofitament.

L'associacionisme és un altre àmbit que es considera necessari promoure per tal de garantir un bon aprofitament de la genciana i altres plantes silvestres. En aquest sentit, s'apunta la necessitat de crear teixit

associatiu que inclogui els diversos agents de la cadena de valor d'aquests productes: propietaris, recol·lectors, elaboradors locals, cuiners i consumidors.

Una de les peces clau d'aquest sector és la **creació d'empresa al llarg de tota la cadena de valor** de la genciana i les altres plantes silvestres. Es proposa crear un centre de transformació/obrador que permeti la transformació d'aquests recursos, així com també fer-ne la seva comercialització, garantint d'aquesta manera que el valor afegit del producte es quedi en el sí del territori.

També es fa èmfasi en la importància de fer **difusió i pedagogia** sobre la genciana i les altres plantes silvestres. En concret, es proposa organitzar una Fira, fer accions de divulgació enfocades tant a la població local com a persones turistes, i utilitzar els mitjans de comunicació per a dur a terme aquest difusió.

Finalment, i com a element imprescindible i motor o catalitzador de la valorització de qualsevol recurs natural, s'apunta que **cal augmentar l'ús o el consum de la genciana i altres plantes silvestres a la cuina o a d'altres formats alimentaris**, generant d'aquesta manera un primer nivell de demanda que incentivaria la recol·lecció i posterior transformació de la genciana i altres plantes silvestres.

5/ Recull fotogràfic

Jornada d'Alp. Treball en petits grups

Jornada d'Alp. Taula rodona

Jornada de Sort. Moment de les ponències

Jornada de Sort. Taula rodona d'experiències

Jornada de Sort. Presentació de la dinàmica

Jornada de Sort.
Dinàmica participativa. Treball en petits grups